

Statskonsulenternes Indberetninger for Aaret 1911.

VI.

(Sidste Afsnit.)

Beretning fra Statskonsulent i Plantekultur *K. Hansen.*

Meget har jeg ikke at berette om for Aaret 1911. Ikke fordi det har skortet paa Arbejde eller at man ikke har villet benytte den Bistand, som jeg har kunnet yde. Tværtimod var jeg saa optaget i dette Aar, som næppe i noget tidligere. Men skulde jeg gøre udførlig Rede for min Virksomhed i det forløbne Aar, vilde min Redegørelse væsentlig blive en Gjentagelse af, hvad jeg har haft at meddele i de foregaaende Aar. Adskilligt af, hvad jeg er kommen i Berøring med, findes desuden omtalt i min Oversigt over Planteavlen 1911 (Tidskrift f. Landøk. 1912, S. 537 o. flg.).

Min Foredragsvirksomhed formede sig meget nær som i 1910. Dog var Antallet af Foredrag noget mindre, nemlig 76, hvortil kommer ca. 50 foredragsmæssige Forklaringer for større Selskaber, der besøgte Stedet her, samt som sædvanlig en Del Foredrag ved det her afholdte Kursus i Rodfrugtdyrkning og ved Landboskolens almindelige Kursus. Af Udvalgs- og andre Forhandlingsmøder deltog jeg i ca. 80. Jeg var paa kortere eller længere Rejser ca. 200 Dage.

Det samlede Antal Besøgende ved de herværende mig vedrørende Virksomheder var noget over 8000. Af disse besøgte, saa vidt jeg kan afgøre det, omkring 5000 Forsøgsstationen.

Som sædvanlig bistod jeg ved en Del Planteavlsudstillinger i Landbo- og Husmandsforeninger. Jeg kan gentage, hvad jeg bemærkede i min Beretning for 1910, at der i Landboforeningerne nærmest er Tilbagegang i Interessen for Planteavlsudstillinger. Dette er vistnok en Fejl, men muligvis kunde der med Fordel indføres visse Reforme i denne Virksomhed. I Husmandsforeningerne, i hvert Fald paa Sjælland, er Interessen for Udstillinger stigende. Men da disse Foreninger kun raader over yderst smaa Midler til dette Øjemed, og de ikke kan udsætte sig for et nævneværdigt Underskud, og da det desuden ikke sjældent her skorter paa det rette Blik for, hvad saadanne Udstillinger skal omfatte, hvorledes Materialet skal tilvebringes og hvorledes det skal ordnes, bliver Resultatet ikke altid fuldt tilfredsstillende. Der er dog ikke Tvivl om, at de som Helhed stifter megen Nytte. Men en fornuftig Samvirken mellem Landbo- og Husmandsforeningerne paa dette Omraade vilde, som jeg tidligere har paapeget, absolut være af det gode for begge Parter. Det kan kun beklages, at der er saa ringe Tilbøjelighed til Samarbejde her. Det synes, at Husmandsforeningerne jævnlig er besjælede af en rigelig stærk Trang til at være sig selv. Denne Selvstændighedstrang er i og for sig forstaaelig; men det vilde være klogt og ligge i Husmandsforeningernes og Husmændenes egen Interesse ved passende Lejligheder at lægge Baand paa denne Tilbøjelighed. Og Landboforeningerne kunde og burde gøre noget for at udjævne den paa unaturlig Maade opstaaede Kløft mellem de smaa og de større Jordbrugere. Hist og her spores der dog glædelige Bestræbelser i denne Retning. — Vedrørende Udstillingsvirksomhed har jeg i det forløbne Aar haft en Del Arbejde

med Forberedelserne til den paatænkte store sjællandske Planteavlsudstilling i Forbindelse med Dyrskuet i København.

Skriftlige og telefoniske saavel som personlige Henvendelser fandt som sædvanlig Sted i meget stort Antal. Navnlig benytttes Telefonen i stærkt stigende Grad udefra. Besøg hos Landmænd fandt Sted i større Udstrækning end i noget tidligere Aar, dels for at bistaa dem ved Omordning af Driften, dels for at besigtige enkelte Marker. Navnlig foranledigede de talrige helt eller halvt mislykkede Udlægsmarker talrige Anmodninger om Besøg.

Efter Anmodning af Det Classenske Fideikommiss bistod jeg ved Planlægning og Ordning af forskellige Planteavlsforsøg, der for Fideikommisets Bekostning og under Inspektør *H. J. Rasmussens* Ledelse blev iværksat paa Næsgaard paa Falster. — Enkelte Forninger bistod jeg ved Ordning af Landbrugsbiblioteker. Der synes at være vaagnende Interesse for denne nyttige Sag, som jeg paa forskellig Maade er kommen i Berøring med.

Som sædvanlig har Forsøgsvirksomheden optaget en meget væsentlig Del af min Tid og mit Arbejde. Enkelte særlige Opgaver paa dette Omraade fremtraadte i det afvigte Aar. Efter Opfordring af Københavns Amts Landboforening paabegyndte Forsøgsstationen saaledes i Foraaret 1911 Forsøg til Undersøgelse af københavnsk Dagrenovation, behandlet efter et i flere udenlandske Storbyer anvendt Princip. Forberedelserne hertil krævede adskillige Forhandlinger og Forundersøgelser. Forberedelser til et paatænkt Forsøg med Brødbagning af forskellige Rugsorter, navnlig Brattingborg- og Petkus-Rug, gav mig meget at bestille med Indsamling af herhenhørende Oplysninger, Forhandlinger med Møllere og Bagere o. s. v. — En omfattende Prøve med Tærskemaskiner, som Landhusholdningselskabets Maskinudvalg afholdt paa den af Forsøgs-

stationen forpagtede Virumgaard, stillede visse Krav til min Tid.

Af skriftlige Arbejder, som har optaget mig i det forløbne Aar, skal jeg nævne følgende: I Forening med nu afdøde Konsulent *M. L. Mortensen* udarbejdede jeg »Beretning om Dyrkningsforsøg med Rugsorter« (63. Beretning fra Statens Forsøgsvirksomhed) og en dertil knyttet »Meddelelse« (Nr. 41). For Bryggeriforeningen udarbejdede jeg et lille Skrift: »Vejledende Bemærkninger om Avl af Maltbyg«. »Landbrugets Kulturplanter«, som jeg nu udgiver i Forening med Landbrugslærer *O. Christensen* (tidligere Landbrugslærer *Chr. Christensen*) udkom (dog først i Begyndelsen af 1912) i 8. Udgave. Omarbejdelsen krævede et betydeligt Arbejde. Til Tidsskrift for Landøkonomi skrev jeg i Fortsættelse af mine tidligere Aarsoversigter »Planteavlen 1910«, og i Konsulentberetningen findes Beretning om min Konsulentvirksomhed i 1910. Nærmest til Brug for Besøgende affattede jeg en lille Redegørelse: »Forsøgsstationen ved Lyngby«. Af »Husmandens Haandbog« udkom under min Redaktion 11 Hefter, nemlig: *N. A. Hansen*: Staldgødningen, *K. A. Jørgensen*: Roefrøavl, samme: Frøavl af vore Græsmarksplanter, *N. P. A. Bauditz*: Læ- og Hegnsplantning, *M. L. Mortensen*: Skadedyr, *A. Madsen*: Haveplanternes Fjender, *W. A. Kock*: Fjerkræavl, *N. B. Nielsen*: Husmandens Frugthave, *S. Holm*: Husdyrholdet, *J. C. A. Schwarz-Nielsen*: Husmands-Hesten. Til »Landbrugets Ordbog« skrev jeg talrige større og mindre Artikler.

Beretning fra Statskonsulent i Havebrug *W. Riedel.*

Om min Virksomhed i 1911 tillader jeg mig her- ved at meddele følgende:

Af Aarets Dage er 122 medgaaet til Rejser, deraf 27 Dage til Rejser i Forsøgsøjemed, dels til Anlæg og Optagning af Forsøg, men 10 Dage er særlig anvendt til Rejser for at undersøge Arealer til en fast Forsøgsstation for Havebruget. 46 Rejsedage faldt paa Foredrag, 30 paa forskellige Møder i Haveselskaberne og de landøkonomiske Foreninger. I Aarets Løb holdt jeg 77 Foredrag i Foreninger, ved Kursus og ved forskellige Foreningsmøder. Udstillinger forekom ikke saa talrigt som tidligere; jeg medvirkede ved en Frugtudstilling i Aarhus og en Havebrugsudstilling i Mørke, og jeg besøgte Planteavlsudstillingen i Viborg.

Min Korrespondance har omfattet ca. 600 Breve og Forsendelser. En meget stor Del af Besvarelserne har handlet om Spørgsmaal vedrørende Bekæmpelsen af Sygdomme i Havebruget, og dette er betegnende for det voksende Arbejde, der af Haveejere nu lægges ind paa at afværge de Tab, som Svampeangreb forvolder, særlig i Frugthaverne. Af skriftlige Arbejder har jeg i 1911 udarbejdet Det jyske Haveselskabs Beretning om Selskabets Dyrkningsforsøg med Stammer af Køkkenurter, og for Selskabet har jeg ogsaa opgjort de Udbyttetal, der i en Aarrække var samlede fra Frugthaven ved Balskov, og hvis Hovedresultater foreligger i Nr. 1 og 3 1912 af Tidsskriftet »Haven«. Jeg har, som i foregaaende Aar, ledet Haveselskabets Forsøg i Forbindelse med Selskabets Forsøgsudvalg.

Dyrkningsforsøgene med Stammer af Køkkenurter sluttedes i 1911 med en toaarig Forsøgsperiode, hvor danske Stammer af Amager-Hvidkaal og nogle Stammer af Havekarotter deltog i et officielt Forsøg. Af de 15

Hvidkaalsstammer kom 3 i 1. Klasse. Forskellen mellem disse og ringere Stammer viste sig saa stor, at den i enkelte Tilfælde er beregnet til 2—3 og over 400 Kr. brugbar Kaalværdi pr. ha. Forskellen kan hidrøre baade fra Krydsningsfejl og Bygningsfejl, udviklede gennem Misgreb i Forædlingen, hvorom saavel Forsøgstellene som Beskrivelserne fortæller nærmere. Lige saa formaalstjenligt som det er, at der ved saadanne Forsøg udpeges fortrinlige Stammer, lige saa heldig er Paavisningen af de daarlige Stammer, idet Frøavlerne lader saadanne gaa ud af Forædling og Frøavl og derved fritager Forbrugerne for en Del Frø af mindre Avlsværdi.

Disse Forsøg fortsættes med danske Stammer af Rødkaal og Rosenkaal i en toaarig officiel Forsøgsperiode i 1912—13. Desuden er forberedt Forsøg med Stammer af tidlige og middeltidlige Ærter, som man senere vil optage i et officielt Forsøg.

Det skorter paa forsøgsuddannet Medhjælp i disse Forsøg, en Mangel, som dog til Dels tør ventes afhjulpel, naar en fast Forsøgsstation kommer i Gang, hvor disse Forsøg faar deres faste Hjemsted, foruden at de udstationeres. Paa et andet Punkt trænger disse Forsøg til Udvikling, idet Beretningerne burde ledsages af et rigere og bedre Billedstof, end Tilfældet er. Mange ydre Egenskaber hos Haveplanterne, som Form, Bygning og Ensartethed er ofte meget afgørende for Køkkenurternes Dyrkningsværdi, mere end Masseudbyttet, og systematisk udvalgte Afbildninger kan bidrage meget til en fuldstændig Bedømmelse af Stammernes Forhold, i Forbindelse med Tal og Beskrivelser, og gøre hele Resultatet mere tilgængeligt. Men ogsaa denne Forbedring i Forsøgene vil der maaske findes Udvej for paa en fast Forsøgsstation, hvor Plantematerialet bliver tilgængeligt for hyppigere og grundigere Iagttagelser og hvor Materialet til Billedstof derfor bedre kan udsøges, forbedres og sammenlignes.

Forsøg af lignende Art foretages af andre Foreninger,

saaledes af Østifternes Haveselskab og Alm. dansk Gartnerforening; snart er det Stammeforsøg, snart Sortsforsøg, og Resultaterne offentliggøres til forskellige Tider og i to forskellige Tidsskrifter, »Haven« og »Gartner-tidende«. Denne Spredning af Arbejdet haaber man stadig at faa afløst af Samarbejde, og nogle Tegn har ogsaa vist sig til, at dette snart skal lykkes. Netop Forsøg med Stammer og Sorter trænger til Fællesskab i Plan og Ledelse, men dette mangler endnu. I Stedet for provinsielle Forsøg burde det være Landsforsøg. Der, hvor man arbejder paa Oprettelsen af faste Forsøgsstationer for Havebruget, een paa Østkysten af Jylland, som Det jyske Haveselskab forbereder, een i Vestjylland ved Ribe Amts vestre Landboforeninger og een paa Fyn ved De samvirkende Landboforeninger i Fyns Stift, synes man at være paa Veje til Fællesskab om Stammeforsøgene, og efterhaanden samles man forhaabentlig fra alle Sider om at gøre disse Forsøg saa almen-gyldige, som kun forudgaaende Samraad om Plan og Ledelse kan gøre dem.

Frugtavlsforsøgene paa en fast Forsøgsstation i en af Jyllands Frugtegne synes at møde nogen Vanskelighed deri, at et ensartet stort Forsøgsareal ikke er nemt at finde af tilfredsstillende Beskaffenhed paa Østkystens lermuldede Jorder. Da det særlig er Sortsforsøgene, som stiller saa store Krav til Plads — der har været beregnet 8—10 ha alene til disse — er der næppe andet at gøre, end at sætte Fordringerne til disse Forsøgs Omfang betydeligt ned og at dele dem. Dette kan ogsaa lade sig gøre, i det mindste saaledes, at Forsøg med Frugtræarterne skilles fra Forsøg med Frugtbuskens Sorter. Men en god Løsning af Pladsspørgsmaalet, under Hensyn til nødvendige Arealbesparelser, opnaas endnu bedre, naar alle Forsøgsplaner udarbejdes i Samraad mellem alle Forsøgssteder. Det bliver da muligt med et vist Antal Fællessorter, der indgaar i alle Forsøg, at sætte Antallet af de særlige Sorter, som den

paagældende Landsdel er særlig interesseret i, noget ned. Det vil i hvert Tilfælde gaa saaledes, at en vis Nøjsomhed foreløbig maa blive herskende i de Sortsforsøg med Frugttræer og Frugtbuſke, som planlægges. Nødvendigheden heraf ligger allerede i det store Antal Sorter og i de forholdsvis smaa Midler, der foreløbig findes til Havebrugsforsøg.

Hovedsagen i Øjeblikket er, at man kan sige om Havebruget, at det er i Færd med at søge sin værdifuldeste Støtte i Dyrkningsforsøg, at man arbejder herpaa fra flere Sider og at selve de Forsøgsarbejder, som er i Gang, er begyndt at virke samlende paa Kræfter, Midler og Ledelse. Foruden det fælles Forsøgsudvalg, som de tre Haveselskaber og Gartnerforeningen i sin Tid har nedsat, har man nu ogsaa mellem de Forsøgsvirksomheder for Havebruget, som de fynske Landboforeninger, Ribe Amts vestre Landboforeninger og Det jyske Haveselskab er inde paa, indledet Samraad om Forsøgsarbejdet og de faste Forsøgsstationers Opgaver. Man opnaar gennem Samraad at fordele Opgaver, hvis Løsning slet ikke er nødvendig paa flere Steder paa en Gang; der er Forsøg, som Beskæringsforsøg m. fl., som vilde faa en tilstrækkelig almengyldig Løsning i første Omgang paa et enkelt Forsøgssted, eller ganske faa, og hvor det vilde være Spild af Penge og Kræfter at anlægge dem paa mange Steder. Andre Forsøg, som paa virkes stærkt af stedlige klimatiske Forhold, men endnu mere af forskellige Jordbundsforhold, maa udføres samtidig paa flere Steder for at Resultaterne kan blive nyttige i fuldt Omfang. Dertil hører Gødningsforsøg, Stamme-forsøg m. fl. Men ved en forudseende Fordeling af disse Forsøg vil der ogsaa kunne spares Tid og Kræfter.

Gennem Samraad kan der tages Hensyn til de forskellige Ønsker, som bunder i særlige Dyrkningsinteresser og — Vilkaar i Landsdelene paa den ene Side — paa den anden Side til Forsøgsopgavernes Overkommelighed til enhver Tid, til Resultaternes længst mulige Række-

vidde og til Organisationernes Midler. Endelig er Samraad uundværligt for de Forsøgsledere og Medhjælpere, som arbejder med Forsøgene og som stadig behøver at lære af hinanden og at hjælpe hinanden. Det vilde sikkert være heldigt, om man, inden der fastslaaes Planer for Forsøgene paa de faste Forsøgsstationer, naaede til et almindeligt Samraad om Forsøgsopgaverne i det hele. I 1912 vil det vise sig, hvor langt man naar i denne Henseende, hvor langt man er fremme i Forstaaelse af Samarbejdets Betydning og Nødvendighed paa dette for Havebruget saa vigtige Omraade.

Saa længe enkelte af Havebrugets Organisationer til at begynde med arbejdede med forholdsvis faa og smaa Forsøgsopgaver, er der god Mening i, at man arbejder hver for sig for at øve Kræfterne. Men naar der forberedes saa omfattende Planer, som to faste Forsøgsstationer, hver paa 15—25 ha, er hele Landets Havebrug stærkt interesseret i, at det foregaar under Medvirkning fra alle interesserede Sider.

Landbrugsforhold i England og Wales.

Den stærke Vandring fra Land til By, der tidligere fandt Sted i England og Wales, synes nu at være standset, og en Artikel i den af det internationale Landbrugsinstitut i Rom udgivne *Bulletin des Institutions Economiques et Sociales* beskæftiger sig med Grundene hertil.

En af Hovedgrundene, der har været medvirkende til atter at bringe det engelske Landbrug paa Fode, er den stadig voksende Efterspørgsel efter Produkter som Mælk og Fløde, Fjerkræ, Æg, Grøntsager, Frugter og Blomster. Bybefolkningens hurtige Tilvækst og de arbejdende Klassers forbedrede Livsvilkaar har skabt et stort og voksende Marked for denne Slags Produkter. Da den engelske Landbruger begyndte at fæste sin Opmærksomhed paa »Bierhvervene«, mødte der ham en stærk Konkurrence fra fremmede Lande, og det var ikke let for ham at afpasse sin Bedrift efter de nye Forhold og Betingelser. Men efterhaanden er det lykkedes for ham, og Landbrugets »Bierhverv« har nu taget et stærkt Opsving og gaar stadig frem.

Særlig er dette Tilfældet med Mejeribruget. Forbruget af frisk Mælk og Fløde (som af andre Mejeriprodukter) er gaaet stærkt frem, og hvad Mælkeforsyningen angaar, har der ikke været nogen alvorlig Konkurrence. Grevskabet Essex, der tidligere var korndyrkende, har nu næsten helt opgivet Kornavlén, medens Mejeribruget trives og sender uhyre Mængder af frisk Mælk til Øst-London. Overalt i England og Wales er Gennemsnitsantallet af Køer og Kvier pr. 1000 acres dyrket Land steget. Sammenligner man Tallet fra 1875—79 med det fra 1910, finder man, at det gennemsnitlige Antal i England er vokset fra 65 til 84 og i Wales fra 95 til 102.

Ogsaa andre Grene af Landbruget har været i stærk Udvikling. I Løbet af de sidste 31 Aar er saaledes Frugthave-Arealet vokset med 63.9 pCt., og medens Værdien af Fjerkræ-avlen (Fjerkræ og Æg) i 1878 blev beregnet til 6 Mill. £, var den i 1908 ca. 12 Mill. £. Denne Sum overstiger endog Kornproduktionens Værdi, der det nævnte Aar blev beregnet til 10.7 Mill. £.

Som det var at vente, har denne Udvikling af Landbrugets Bierhverv været ledsaget af en Udstykning af de store Ejendomme. Efter Landbrugsstatistikken af 1910 er i de sidste 25 Aar Antallet af Ejendomme paa over 300 acres aftaget med 1795. Derimod vokser stadig Tallet paa de mellemstore Ejendomme fra 50 til 300 acres. Fra 1885 til 1903 er i England og Wales disse Gaarde forøgede med 6016 og fra 1903 til 1910 med 205. Derimod er Tallet af Smaabrug indtil for faa Aar siden stadig aftaget. Fra 1891 til 1908 er Antallet af Ejendomme fra 1 til 40 acres gaaet ned med ialt 22000. Fra 1908 til 1910 har Bevægelsen derimod været den modsatte, og Smaabrugenes Tal er vokset med 1626. Dette Omslag skyldes dels Udviklingen af den intensive Kultur, dels Lovgivningen (*small holdings and allotments act* af 1907, jvnfr. nærv. Tidsskrift, 1907, S. 564 og 672).

En Grund til det engelske Landbrugs Fremgang maa fremdeles søges deri, at den nye Verdens Konkurrence ikke længer er saa stærk, som den har været.

I Nordamerikas forenede Stater gives der f. Eks. snart ikke mere jomfruelige Jorder. Industriebefolkningens hurtige Udvikling har dér fremkaldt en Efterspørgsel efter Korn, der mere og mere lægger Beslag paa den hjemlige Produktion. Som en Følge heraf er Kornpriserne stegne noget i de senere Aar, hvad der kendelig har været til Fordel for de engelske Landmænd. Ogsaa den udenlandske Konkurrences Aftagen m. H. t. andre Produkter har haft sin Betydning. Den stærke Tilvækst, der har fundet Sted i Tysklands Industriebefolkning, har t. Eks. medført, at en stor Del af de Æg, som tidligere Rusland og det sydøstlige Evropa sendte til England, nu gaar til Tyskland.

Foruden Loven om *small holdings and allotments* synes en anden Lov at faa stor Betydning, nemlig Loven af 1909 vedrørende Statshjælp til Landbrugets og andre Virksomheders

Udvikling og til Vejnettets Forbedring (*Development and Road Improvement Funds Act*, jvnfr. nærv. Tidsskrift, 1910, S. 382—83).

Denne Lov bestemmer, at der til Fremme af de i den nævnte Formaal fra 1. April 1911 i 5 Aar skal henlægges en halv Million £ (ca. 9 Mill. Kr.) aarlig, og at en kongelig Kommission skal tage nærmere Bestemmelse om Statstilskudets Fordeling. Der er i Aar udkommet en udførlig Beretning, der gør Rede for Kommissionens Virksomhed indenfor de forskellige Omraader, den omfatter: Land- og Skovbrug, Landets Afdræning, Transportforhold paa Landet etc. For Landbrugets Vedkommende er Hovedvægten lagt paa videnskabelige Undersøgelser og Landbrugsundervisningen. Det er Tanken at inddele Landet i 12 Kredse, hver med Forsøgsstationer og en højere Landbrugsskole. Kommissionen har endvidere søgt at fremme Indførselen af nye Planter, som med Fordel skulde kunne afløse de allerede benyttede, og den har her først og fremmest tænkt paa Sukkerindustrien, indtil Regeringen gjorde den opmærksom paa, at Statshjælp til Dyrkning af Sukkerroer vilde stride mod Sukkerkonventionen, saa længe England var bundet af denne. Derimod har Kommissionen kunnet bevilge en ikke ringe Sum til Fremme af Tobaksdyrkning paa Irland. Til Opdræt af lette Heste er der ydet et Tilskud af 60000 £ og til Oprettelsen af en Slags Prøvestation for Eksport-Kvæg 20000 £. For at ophjælpe Skovbruget er det under Overvejelse at benytte en af Kron-Skovene (*Forest of Dean*) til en teoretisk og praktisk Undervisningsanstalt for Forstmænd samt til Forsøgsstation. Indtil denne Plan kan sættes i Værk, er der bevilget større Beløb til Udvidelse af allerede bestaaende Anstalter. Endvidere tjener *Development Fund* bl. a. til Fremme af Landbrugets Andelsforhold. Med disse har det private Initiativ beskæftiget sig stærkt i indeværende Aarhundrede, og den Betydning, det har haft for det engelske Landbrugs Fremgang, er ikke ringe.

Alt i alt er det engelske Landbrugs nuværende Tilstand ret forhaabningsfuld, og hvis Forholdene udvikler sig som hidtil, vil, mener man, Landbefolkningen atter vokse i en ret betydelig Grad.

Bog anmeldelse.

Tredje Beretning om sammenlignende Forsøg med Svin fra statsunderstøttede Avlscentre. — Forsøgslaboratoriet har nu udsendt sin 79. Beretning. Den indeholder ligesom 64., 67. og 75. Beretning en Redegørelse for Forsøg med Søkenderækker af Svin, hvis Afstamning er kendt, dels Svin af de rene Racer fra Landsvinecentre og Yorkshirecentre, dels Krydsninger mellem Søer af Landrace og Orner af Yorkshirerace. Forsøgenes Formaal har været at paavise den Trivelighed og den Flæskekvalitet, som knytter sig til bestemte Afstammingsforhold, og Hensigten har været at virke vejledende ved den detaillerede Ledelse af Avlen i Avlscentre. — Hver af nævnte Beretninger indeholder i store Tabelværker en indgaaende Fremstilling af den Skæbne, som knytter sig til hvert Hold (bestaaende af 4 Søkende) fra det Øjeblik, de kommer til Forsøgsstationen, og til deres Flæsk er bedømt paa Slagteriet. Og tages de 4 Beretninger som Helhed, faar man tillige fuld Rede paa hvert Holds Afstamning. Man kan altsaa gøre sig fortrolig med hvert Holds Ophav, Levnedsløb og økonomiske Værdi. Og man kan opstille de Slægtskombinationer, som man finder Anledning til for at belyse bestemte Forhold vedrørende Udvalg af Avlsdyr.

Vil man udnytte Materialet lige til Bunden, maa man have alle nævnte 4 Beretninger ved Haanden. Men hver Beretning danner ogsaa et Hele for sig. Og i hver Beretning har Forsøgslaboratoriet bearbejdet Materialet gruppevis under forskellige Synsvinkler. Saaledes ogsaa i 79. Beretning. Som bekendt foregaar de her omhandlede Svineforsøg paa 3 Forsøgsstationer, nemlig Elsesminde paa Fyn, Rodstenseje i Jylland og Bregentved paa Sjælland. I 1. Afsnit af 79. Beretning omtales for hver af nævnte Stationer de Forsøg, som er foretagne i Tiden fra 1. Juli 1910 til 30. Juni 1911. I den Periode er der gjort Forsøg med 121 Hold af Landrace, 34 Hold af Yorkshirerace samt 7 Krydsningshold. Der bliver gjort Rede for hvert af disse Hold; og for hver af Forsøgsgaardene findes et kort Sammen drag med tilhørende Forklaring af Hovedresultater.

taterne, som knytter sig til samtlige Hold indenfor hver Race. — Som en Hovedsum fremgaar det heraf som af de tidligere Beretninger, at Yorkshirerace og Landrace paa det nærmeste er hinanden jævnbyrdige i Trivelighed og Vækstenergi; gennemsnitlig bruger de nemlig omtrent det samme Antal Foderenheder til 1 kg levende Tilvækst og den samme Alder for Opnaaelse af den passende Slagterivægt. Men Yorkshiresvinene giver ca. 2 pCt. mere Eksportflæsk end Landsvinene. Den gennemsnitlige Kvalitet af Flæsket hos begge Racer er god. Men Yorkshiresvinene giver finere Eksportflæsk end Landsvinene, navnlig bedre Bug og bedre Skinker, større Kødfuldhed samt finere Skind og Knogler.

Hovedresultatet tyder saaledes paa, at det fremdeles vil være rigtigt at frembringe Brugsdyret — det Svin, som skal slagtes — ved at parre Soen af Landrace med Ornen af Yorkshirerace.

Forsøgene med Krydsningsprodukterne, som skulde give direkte Svar paa dette Spørgsmaal, tyder i samme Retning. Men som nævnt har der kun været inddraget 7 Krydsningshold i Aarets Arbejde, og det er for faa til at være afgørende.

Ja, det er Gennemsnitsresultaterne, og dem maa man handle efter, naar man skal anlægge Hovedvejen ved Avlens Ledelse. Gaar man Stoffet enkeltvis igennem, findes indenfor hver Race store Forskelligheder paa de enkelte Holds Trivelighed og Kvalitet. Disse Forhold maa der tages Hensyn til ved Avlens detaillerede Ledelse, som det er Forsøgenes Hovedhensigt at underbygge.

I Beretningens 2. Afsnit har man samlet Stof fra 67., 75. og 1. Afsnit af 79. Beretning til Belysning af den Nedartningsevne med Hensyn til Trivelighed og Kvalitet, som knytter sig til bestemte Orner og Søer af Landrace og Yorkshirerace. Stoffet er her ordnet efter Afstamningen paa fædrene eller mødrene Side. Naar der under Forsøgene har været inddraget mindst 3 Hold Børn af samme Orne, findes Resultaterne sammendragne med Ornen som Udgangspunkt. Og naar der findes mindst 2 Forsøgshold efter samme So, gøres Resultaterne heraf til Genstand for nærmere Betragtning. Det er et meget interessant Afsnit for hvem, der beskæftiger sig med Enkelthederne ved Avlens Ledelse, men det tager Tid at komme Stoffet igennem, da man stadig mærker, at der er 2 om Afgørelsen af hvert Tilfælde, Ornen og Soen. Der foreligger dog Eksempler paa særlig stærk Nedartningsevne hos den ene af Forældrene, f. Eks. Landornen Fiks, Stb. Nr. 240, og Yorkshireracen Thorslunde X, født 28. September 1909.

Paa Beretningens Side 170—171 findes en Del vejledende Bemærkninger til Forstaaelse og Benyttelse af Beretningen om Forsøgsresultaterne. Saaledes ser man, at der gennem Forsøgsaarene er foregaaet en Svingning i Maaden, hvorpaa de slagtede Kroppe bedømmes. Grundlaget herfor er en Point-skala. I de første Aar benyttedes kun en ringe Del af denne Skala, der gaar fra 0—15; Karaktererne laa nær sammen, og det var Tallene i Nærheden af Toppen, man brugte, medens man kun sjældent benyttede de lave Tal. Nu anvendes Skalaen i større Udstrækning for Flæsk af tilsvarende Kvalitet for tydeligere at markere Tilstanden. Gennemsnitskarakteren daler af den Grund, og man kan ikke umiddelbart sammenligne Tallene for Perioder, der ligger noget fjernere fra hinanden. — Endvidere gøres der opmærksom paa, at Forbrugstallene (F. E. til 1 kg Tilvækst) i de forskellige Landsdele heller ikke umiddelbart kan sammenlignes fra tidligere Aar, fordi Fodringen paa de forskellige Stationer var uensartet. Nu er man kommet ind paa en noget nær ens Fodring paa alle Stationer (Kærne og Mælk). — Endelig kan Procentmængden af Eksportflæsk fra de forskellige Forsøgsstationer heller ikke sammenlignes umiddelbart, da Tilskæringen ikke har været ens paa alle de benyttede Slagterier. Ogsaa her har man nu nærmet sig hinanden.

Der er med andre Ord Fremgang i Forsøgenes Teknik.

Alle, som har Interesse af økonomisk Svineavl, vil med Udbytte læse de nævnte 4 Forsøgsberetninger.

Hellerup, d. 1. November 1912.

Peter Aug. Mørkeberg.

Lærebok i Kemi. Til Bruk ved Landbruks-, Skogbruks-, Mejeri- og Havebruksskoler. Af *John Sebelien*. 140 Sider. (Grøndahl & Søns Forlag. Kristiania.)

Skogens Fugler og Insekter. Lærebok for Skogskolerne. Af *Haakon Lie*. 116 Sider. (Grøndahl & Søns Forlag. Kristiania.)

Skog-Avgrøftning. Af *Agnar Barth*. Prisbelønnet av det norske Skogselskap. 109 Sider. (Grøndahl & Søns Forlag. Kristiania.)

Tredje Beretning om sammenlignende Forsøg med Svin fra statsunderstøttede Avlscentre. 79. Beretning fra den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Laboratorium for landøkonomiske Forsøg. 235 Sider. (Aug. Bangs Boghandel. København.)

- Undersøgelser vedrørende Tørstofbestemmelse i Roer.** Af *Aage Madsen-Mygdal* og *P. Christensen*. Særtryk af »Tidsskrift for Landbrugets Planteavl«. 80 Sider. (Københ.)
- Havesager til Salg.** Af *P. Pedersen*. 23. Hefte af »Husmandens Haandbog«. 24 Sider. (Slagelse.)
- Stambog over Tyre af rød dansk Malkerace. VI.** Af *P. A. Mørkeberg*. Udgivet af de samvirkende danske Landboforeninger. 340 Sider. (Odense.)
- Tyreslægters Indflydelse paa Afkommets Ydelse. I. Lombjergetyrene.** Beretning til de samvirkende Landboforeninger i Fyns Stift. Af Konsulent *A. M. Christensen*. 71 Sider. (Odense.)
- Forhandlingerne i det paa Foranledning af Det kgl. danske Landhusholdningsselskab af »Danmarks geologiske Undersøgelse« nedsatte Udvalg for landøkonomiske Jordbundsundersøgelser ved *H. C. Larsen* tilligemed en Oversigt over de i Finansaaret 1911—12 af »Danmarks geologiske Undersøgelse« udførte landøkonomiske Arbejder.** Udgivet af Kommissionen for »Danmarks geologiske Undersøgelse«. 56 Sider. (C. A. Reitzel. Københ.)
- Silkeavl i Danmark.** Af *F. Ammitz-bøll*. 24. Hefte af »Husmandens Haandbog«. 28 Sider. (Slagelse.)
- Mejeri-Maskinlære.** Udgivet af *Johannes Kyed*. Bogen falder i 3 Hovedafsnit: Dampøkonomi, forfattet af Docent *E. Taulow* (126 Sider); Køleanlægs Indretning og Brug, af Kontorchef *J. Kyed* (53 Sider) og Elektriciteten og dens Anvendelse, af Elektro-Ingeniør *Hempel* (76 Sider). (Lunnings Boghandel. Odense.)
- Horsens Andels-Svineslagteri 1887—1912.** En historisk Redegørelse for Landets første Andelssvineslagteri, udgivet i Anledning af 25 Aars Jubilæet. Af Landbrugskonsulent *S. Sørensen*. 63 Sider. (Horsens.)
- Stambog over Tyre af rød dansk Malkerace. XVI.** Af Statskonsulent *Peter Aug. Mørkeberg*. Udgivet af De samvirkende danske Landboforeningers Forretningsudvalg. 340 Sider. (Odense.)
- Høstens Udfald i 1912.** Foreløbig Redegørelse. Udgivet af Statens statistiske Bureau. 25 Sider. (G. B. N. F. Københ.)

